

Stipendrapport Biblioteksentralen 2009

Stipendmottaker:	Bibliotek/Institusjon:	Tidspunkt for gjennomføring:	Stipendets størrelse:
Randi Hansen Randi Floberg	Tønsberg og Nøtterøy bibliotek	25/8-30/8-2009	Kr. 15.000,-
Kort beskrivelse av prosjektet:			
Studietur til København hvor vi besøkte seks folkebibliotek. Vårt fokus var barn og musikk.			

1. Innledning

Da vi var så heldige å få tildelt reisestipend fra Biblioteksentralen, fikk vi muligheter til å gjennomføre en studietur til Københavnområdet. Ved hovedbiblioteket i København la de opp en reiserute for oss med besøk til:

- Hvidovre Hovedbibliotek
- Sundby Bibliotek
- Lyngby Stadsbibliotek
- Hovedbiblioteket i København

Underveis ble vi også anbefalt å besøke Biblioteket på Lærkevejen som er en del av København Bibliotekerne og Ishøj Bibliotek i Ishøj kommune.

2. Prosjektets formål

Bakgrunnen for turen var et ønske om å få inspirasjon og nye idéer i forhold til våre arbeidsoppgaver som henholdsvis musikkbibliotekar og barnebibliotekar i Tønsberg og Nøtterøy bibliotek.

Randi Hansen, musikkbibliotekar, er interessert i formidling av musikk, markedsføring og synliggjøring av tilbudet, som f.eks. samarbeid med lokalsamfunnet, utlån av musikkinstrumenter, musikkrom, arrangementer etc. Det er ikke de digitale og nedlastbare tjenestene for musikk som vil være i fokus, men derimot de andre musikktilbudene/-aktivitetene som tilbys. Musikkbibliotekaren ønsker rett og slett inspirasjon til musikkformidling i biblioteket.

Randi Floberg, barnebibliotekar, er opptatt av barnebiblioteket med spesiell fokus på det fysiske rommet, digitale tjenester til barn og nye måter å formidle på. Barnebibliotekaren ønsker å se hva som gjøres i bibliotekene i Københavnområdet og ønsker å ta med seg idéer hjem og bruke dem konkret i sitt arbeid.

Selv om vi hadde noen fokusområder, var vi åpne for alle gode idéer med overføringsverdi til vårt bibliotek.

3. Gjennomføring

Besøk på Hvidovre Hovedbibliotek

<http://www.hvidovrebib.dk/>

Hvidovre Bibliotekerne består av Hovedbiblioteket og filialene Holmegård Bibliotek, Avedøre Bibliotek og Frihedens Bibliotek. Hvidovre kommune har ca 50 000 innbyggere og bibliotekene har forskjellige profiler. Hovedbiblioteket har ingen leder for barn og

unge, men en utviklingskonsulent for alle bibliotekene innenfor aldergruppa 0-25 år.

Sommeren 2008 omplasserte de bøker og hyller i barneavdelingen. Hensikten er å prøve ut nye ting og se hvordan de fungerer. På grunn av liten plass ble det nødvendig å beholde noen av de høye hyllene. Faglitteraturen i barneavdelingen ble plassert i «fortet» på høye hyller i det ene hjørnet av lokalet. Annen litteratur ble plassert på lave hyller og fronteksponert på

utstillingsøyer med ulike tema. Tema skifter en gang i måneden. Det skaper litt problemer med gjenfinning, men utlånet har økt betraktelig. Lokalene virket lyse og oversiktlige når de høye hyllene ble fjernet. Det lånes også ut bokpakker og språkkofferter. En språkkoffert inneholder ting som skal stimulere barnets sanser. Hver koffert har sitt emne og kan f.eks. inneholde bøker, spill, leketøy eller musikk som passer til emnet.

Hvidovrebibliotekene prøver ut «flytende samling» på dataspill. Det gir mindre sortering og bedre utnyttelse av samlingen. Da vi besøkte biblioteket var alle dataspill utlånt.

I barneavdelingen har de en egen anmelderklubb av gode lesere fra 13-16 år. 4-8 medlemmer møtes på biblioteket en gang i måneden. Gruppa fungerer også som et brukerråd.

Samarbeid med skolene: Alle skoleklasser fra 1. til 10. klasse får tilbud om bibliotekbesøk hvert år. Tilbudet gjelder 11 skoler og er tilpasset ulike alderstrinn. I løpet av 2 dager har f.eks. alle 7.-klasser tilbud om å komme på biblioteket. Da tar de i bruk «Medborgersalen» med et program der flere bibliotekarer bytter på å presenterer bøker i 30 minutter. Utstilling av bøker i ulike sjangere som kjærlighetsbøker, grøssere, fantasy og humor frister elevene til å låne. Etter pausen er det muntlig fortelling og lån av bøker. Neste gang vil også skolebibliotekarene inviteres til å være med. 7. og 8. klasse er erfaringsmessig ei vanskelig gruppe, men dette opplegget har vært vellykket.

Om sommeren arrangeres skriveverksteder i samarbeid med andre instanser, sommerferielese, aktiv sommer med «workshop» for barn etc.

Besøk på Sundby Bibliotek

<http://www.bibliotek.kk.dk/bibliotekerne/findbibliotek/sun>

Sundby bibliotek er en del av Københavnbibliotekene. Det ligger i Kvarterhuset, opprinnelig en gammel fabrikkbygning, som også fungerer som kulturhus for bydelen. De betjener en befolkning på ca 45.000 innbyggere. I området bor mange innvandrere og også mange unge, nyetablerte familier. Sundby bibliotek jobber mye med integrering og har en heltidsansatt integreringsmedarbeider. De har

frivillige som tilbyr leksehjelp 4 dager i uka.

Sammen med andre bibliotek i innvanderbydeler deltar Sundby bibliotek i Københavnbibliotekenes integreringsprosjekt Sprogporten. Hensikten med prosjektet er å fokusere på barns språkutvikling og informere om bibliotekets tilbud. En del av prosjektet består av hjemmebesøk hos småbarnsfamilier i nærområdet. Familien får besøk fra biblioteket når barnet er nyfødt, når barnet er 2 år og når barnet fyller 4 år. Ved hvert besøk får barnet en bokgave og foreldrene får informasjon om hva biblioteket kan tilby av tjenester og medier til hele familien. En annen del av prosjektet består av samarbeid med lokale skoler med besøk på skolen, foreldremøter og arrangementer. Ved å drive oppsøkende virksomhet på denne måten skaper biblioteket kontakt med nye potensielle brukergrupper utenfor bibliotekets tradisjonelle rammer. Biblioteket blir en viktig aktør i arbeidet med å integrere minoritetsspråklige i det danske samfunnet.

Mer informasjon om prosjektet Sprogporten:

<http://www.bibliotek.kk.dk/sprogport/sprogporten-1>

På Sundby bibliotek ble vi også introdusert for sommerlesningskampanjen som både Hvidovrebibliotekene og København bibliotekene har hver sommer. Barna oppfordres til å lese bøker og skrive en liten omtale av dem. For hver bok får de et flagg, og når de har lest fem bøker får de en bokgave. På høsten arrangeres en fest for alle vinnerne med mulighet for å vinne ekstra bokpremier. I biblioteket kan ungene følge med på hvor mange bøker som leses på søylen med hvite baller. Sommerlesningen er populær og bidrar til ekstra utlån i sommerferien.

Besøk på Lyngby Stadsbibliotek

<https://www.lyngbybib.dk/forside>

Lyngby-Taarbæk kommune er en forstadskommune til København med en befolkning på 51751 (i 2005). Lyngby bibliotek ble bygget i 1968 og bygget om og utvidet i 2005 . Bygningen ligger vakkert til ved Mølledammen tvers overfor Lyngby kirke. Biblioteket har en stor musikkasamling og er den eldste i folkebiblioteksammenheng. Den er fra 1963. Musikkavdelingen har lyse, luftige lokaler i 2. etasje. Befolkningen i Lyngby er velstående og har et høyt utdanningsnivå. De bruker biblioteket mye. I musikkavdelingen er det høyt utlån av klassisk musikk. Samlingen består av ca 36000 CDer og 30.000 musikktrykk. I forhold til noter er det mye utlån via Netmusik.

Lyngby bibliotek er på Facebook mens musikk og kunstavdelingen bruker MySpace for å offentliggjøre arrangementer og utstillinger. De arrangerer konserter i samarbeid med Folkejazzklubben. Musikkbiblioteket tilbyr også kurs som f.eks. Undervisning i Netmusik, interessante musiksider på nettet etc.

Besøk på Ishøj bibliotek

<http://www.ishoj.dk/default.aspx?AreaID=35>

Ishøj kommune har 21.000 innbyggere og en sterk befolkningsvekst. Biblioteket er lokalisert inne i et kjøpesenter i Ishøj. Biblioteklokalene er utformet etter ønske om å skape en stemning som markeds-plassen Piazza Navona i Roma. Resultatet er mange små rom forbundet med hverandre. Inngangspartiet og foajéen er gjort om med en informasjonsskranke som betjenes av både bibliotekarer og kontorpersonele. Planene for Ishøj bibliotek er delt inn i flere faser som gjennomføres etterhvert som økonomien tillater det. Biblioteket får ingen ekstra midler til dette og må dekke utgiftene innenfor egne rammer.

Vi konsentrerte oss om barneavdelingen. Lokalene er delikate med nye møbler i friske farger.

Vi la merke til en av utstillingene i barneavdelingen der de med teksten "Piger, piger, piger" henvendte seg til unge jenter og hadde laget utstilling med typiske jentebøker og annen "chic litt" omkranset av rosa boaer og annen feminin stas.

Også her hadde de utlån av språkkofferter med forskjellig innhold som f.eks. musikkinstrumenter.

De benyttet store, digitale flatskjermer for å markedsføre bibliotekets tilbud - informasjon om lånekort, leksehjelp, boktips etc.

Besøk på biblioteket på Lærkevej

<http://www.bibliotek.kk.dk/bibliotekerne/findbibliotek/oer>

Vi ble anbefalt å besøke biblioteket på Lærkevej fordi de er samlokalisert med Borgerservice. Biblioteket tilhører Københavnbibliotekene. De flyttet relativt nylig inn i sine lokaler, men det er allerede planer om ny lokalisering sammen med Borgerservice og idrett der det utvidede kulturbegrepet sees i praksis.

I voksenavdelingen var det kassert med hard hånd for å frigjøre en hel vegg til fronteksponering av skjønnlitterære bøker. Resultatet var en luftig og innbydende vegg der ingen bøker vendte ryggen til lånerne.

I tilknytning til barneavdelingen lå en liten barnekino.

Besøk på hovedbiblioteket i København

<http://www.bibliotek.kk.dk/bibliotekerne/findbibliotek/hovedbiblioteket>

Hovedbiblioteket holder til i gamle lokaler i Krystalgade 15 sentralt i København. Biblioteket har vært lokalisert her fra 1993, men bygningen er fra 1905. Antall besøkende hver dag ligger på ca 3000. I januar i år ble deler av bygningen renoverert og de er nå igang med nyutvikling og omstilling. De er midt oppe i en prosess med flytting, sammenslåing og utprøving av nye idéer. Det gjelder både organisasjonen og det fysiske rommet. Det hadde derfor vært spennende å komme tilbake om et par år for å se hvordan ting har endret seg.

I 1. etasje ved inngangen har de en skranke med veiledning og ekspedisjon. Planene er å avskaffe alle betjeningspunkter for bibliotekarveiledning. Alle bibliotekarene vil da være tilgjengelige ute i lokalene. Lesesalen er helt fjernet etter ominnredningen.

Nye eksponeringsmøbler (svarte, kalde, glatte) som kan assosieres med krystaller ble brukt til utstillinger med fronteksponering av både barne- og voksenbøker.

Musikkavdelinga

Musikkavdelinga inneholder 40.000 CD'er. De har hatt ca 20% nedgang i utlånet etter at nettmusikken kom. Lånetida er utvidet fra 2 til 4 uker. I danske bibliotek er det mulig å låne CDer og noter via netmusik.dk. Musikk og noter lastes ned ved å bruke lånekortet. På det området har de kommet langt i Danmark, men all annen musikk har en karantenetid på 4 mnd. Karantenetida gjelder altså ikke musikken som kan lastes ned, men fysiske CDer. Publikum kan imidlertid høre musikken via lyttestasjoner o.l. på biblioteket, men ikke låne den med seg hjem. Nedlasting av musikk og musikknoter øker. De har MP3-spillere til utlån. World music er en populær sjanger med høyt utlån. Planene er at musikkcdene skal flyttes til samme etasje som barneavdelingen. Det er praktiske grunner for dette. Lyd, liv og støynivå, - men også størrelsen på samlingene spiller inn i denne flyttingen.

Barneavdelingen

Overvåket av en tiger ligger barneavdelingen i 2. etasje. Barnebiblioteket disponerer ca halvparten av gulvarealet i etasjen. Avdelingen var forsøksvis inndelt i soner (soneinndelingen var viktig) for ulike aldersgrupper. For de minste var et eget sanserom og en krok hvor det var mulig å utfolde seg fysisk. De litt større barna hadde et eget rom til disposisjon. Her var det hyller med Mangabøker og

bekvemmelige stoler til å slappe av i. Rommet ble mye brukt av ungdommer som ville være litt for seg selv. Avdelingen hadde flere digitale flatskjermer med informasjon om bibliotekets tjenester og formidling av barnebøker.

Barnebiblioteket disponerte også tre fargerike ”bokbussar” som ble lastet med bøker og deponert i barnehagene. Bokbussene var populære og tiltrakk seg mange ivrige, små lånere.

Københavnbibliotekene og Hvidovrebibliotekene som begge har filialer, har sentralisert en del av sine rutiner, som f.eks. felles innkjøp og katalogisering. Alle innkjøpsgruppene har blogger der de anbefaler bøker, musikk og annet materiale

som kjøpes inn. De er også iferd med å prøve ut flytende samlinger på ulike områder. Og de har en del felles brosjyrer og informasjonsmateriale..

Websidene deres har også mange felles tjenester. Selv om bibliotekene har ulik profil alt etter hvor de er lokalisert og hvilke brukere de har, framstår de på nettet som ganske like. Når det gjelder digitale tjenester for barn så er Danmarks biblioteker i ferd med å lage en nasjonal felles nettsted for barn i samarbeid med Danmarks Radio. Nettstedet het opprinnelig pissegratis.dk og skal publiseres i 2010. Websidene har seinere skiftet navn til pallesgavebod. Betaversjonen åpner i januar 2010 med offisiell åpning av nettstedet i mars. www.pallesgavebod.dk

Hovedbiblioteket i København disponerer ei campingvogn innredet med bokhyller og annet bibliotekutstyr som de låner ut til sine bibliotek. Campingvogna blir flittig benyttet av alle bibliotekene i forbindelse med festivaler og andre arenaer hvor biblioteket ønsker

å tilby sine tjenester. Campingvogna er malt i fine farger og lett å kjenne igjen, enklere å manøvrere og mindre plasskrevende enn en bokbuss.

4. Konklusjoner

Det kan se ut som om trenden i København er bl.a. lave hyller, kassering og fronteksponering av bøker. Felles innkjøp, felles katalogisering og flytende samlinger preget også de bibliotekene vi besøkte.

Musikkbibliotekaren konkluderer med at vi gjør mye det samme som bibliotekene vi besøkte og at vi er på rett vei. Forskjellen er at de danske bibliotekene i tillegg har mye utlån via netmusik.dk

Barnebibliotekaren konkluderer med at lite av det vi så var helt nytt for oss, men merket seg lave hyller i barnebibliotekene, mer fronteksponering av bøker og utstrakt bruk av digitale informasjonstavler. Integreringsprosjektet Sprogporten, som Sundby bibliotek deltok i, var interessant i forhold til å rekruttere nye brukere. Biblioteket ble en viktig aktør i arbeidet med å integrere minoritetsspråklige.

5. Personlig faglig utbytte/nyttige erfaringer og idéer

Vi dro til København for å bli inspirert og få nye idéer i vårt arbeid. Mye av det vi så var ikke nytt for oss, men her fikk vi se det i praksis. Vi hadde anledning til å spørre om hvilke erfaringer de hadde gjort og hvordan ting fungerte. Som tidligere nevnt fronteksponeres bøkene i langt større grad enn hjemme. Vi har fått mange idéer som kan brukes i vårt bibliotek og vil forsøke å sette noen av dem ut i livet. Lesegruppe med ungdommer/jentegruppe er en god idé. Sommerlesning praktiseres også i mange norske bibliotek og er et enkelt og lite ressurskrevende tiltak som bør forsøkes. Den lille bokbussen med bøker deponert i barnehagene var utrolig sjarmerende. Den kan kanskje kopieres? Videre kan nevnes utlån av språkkofferter, friskere bruk av språket i forhold til utstillinger og digitale informasjonstavler med spenstige tekster. Musikken kan trekkes inn i bibliotekets opplæring på PC som arrangeres jevnlig. Lyngbys undervisning i musiksider på nettet er en idé som vi ønsker å ta i bruk. Og etter at bokbussen i Vestfold ble nedlagt ved årsskiftet kan vi trenge ei felles campingvogn for regionen slik de har i København. Vi kan ihvertfall drømme om det.